

Eläinten hyvinvointitiedon lisääminen perusopetuksessa

Opetushallitukselle:

Lea Houtsonen

Irmeli Halinen

Liisa Jääskeläinen

Marjaana Manninen

Tiina Tähkä

Kirjaamo

Lähtettäjä:

Eläinten hyvinvointikeskus EHK

Koetilantie 7

00014 HELSINGIN YLIOPISTO

johtaja, FT, Satu Raussi, satu.raussi@helsinki.fi, 0504156570

tiedottaja, FT, Tiina Kauppinen, tiina.kauppinen@helsinki.fi, 0443001295

FB Eläinten hyvinvointikeskus

Twitter Ehkeskus

Eläinten hyvinvointikeskus on huolissaan siitä, ettei eläinten hyvinvointi ole juuri lainkaan esillä kansallisissa opetussuunnitelmissa. Eläinten hyvinvointi on tärkeä osa eettisesti kestävästä kehitystä. Eläinten tuntevuus ja sen huomioon ottaminen on kirjattu EU:n perussopimukseen. Monessa Euroopan maassa on toteutettu ja parhaillaan menossa eläinten hyvinvoinnin koulutuksen ja opetuksen hankkeita. Eläinten hyvinvointi tulisi Suomessa saada mukaan opetussuunnitelmiin.

Eläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnat ovat määritelleet hyvinvoinnin

Valtioneuvoston asettamat tuotantoeläinten sekä seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnat ovat määritelleet eläinten hyvinvoinnin seuraavasti: ”Hyvinvointi on **eläimen kokemus sen omasta psyykkisestä ja fyysisestä olotilasta**. Käsitteellä eläimen hyvinvointi kuvataan eläimen vointia, joka voi vaihdella hyvästä huonoon. Eläimen hyvinvointiin vaikuttavat sen mahdollisuudet sopeutua ympäristön tapahtumiin ja olosuhteisiin. Jos sopeutuminen ei onnistu, tai aiheuttaa eläimelle jatkuvaa tai voimakasta stressiä, rasitusta tai patologisia muutoksia, eläimen hyvinvointi heikkenee. Eläinten hyvinvointiin voidaan vaikuttaa pito-olosuhteilla, hoidolla, käsittelyllä ja eläinjalostuksella.”

Tutkimustieto eläimistä lisääntyy

Tutkittu tieto eläinyksilöiden kokemuksista, ominaisuuksista ja tarpeista on lisääntynyt viimeaikoina huomattavasti. Tiedämme siksi entistä enemmän eläinten hyvinvointiin vaikuttavista asioista. Kansalaisten saatavilla olevan tiedon laatu vaihtelee kuitenkin suuresti. Lasten ja nuorten voi olla vaikea tunnistaa esimerkiksi internetin tietolähteistä luotettavimmat.

Eläinten hyvinvointikeskuksen (EHK) kaltaiset riippumattomat organisaatiot voivat auttaa eläinten hyvinvointitiedon muokkaamisessa kansalaisille helposti ymmärrettäväksi, mutta tutkimustuloksiin nojaavaksi. EHK osallistuu Helsingin yliopiston Eläinten hyvinvoinnin tutkimuskeskuksen toimintaan, joten alan uusin tutkimustieto on päivittäin EHK:n ulottuvilla.

Kansalaisten kiinnostus eläintenpitoon ja olosuhteisiin on kasvanut

Eläinten hyvinvointiin liittyy oleellisesti eläinlajien ja eläinyksilöiden tarpeiden tunteminen. Etenkin tuotantoeläinlajit ovat ihmisille tuntemattomia, sillä eläintuotantotilat sijaitsevat usein syrjässä asutuskeskuksista, ja tilojen määrä vähenee koko ajan samalla kun eläinten määrä tiloilla kasvaa. Kanaloihin, broilerituotantotiloihin ja sikaloihin ei ulkopuolisilla kansalaisilla ole pääsyä, eikä näitä eläimiä näe ulkona laitumilla. Kansalaisilta jää puuttumaan kokemus tuotantoeläimistä sekä eläinten näkemisestä, kuulemisesta, haistamisesta ja niiden kanssa kommunikoinnista muodostuva elämys. Syötävät eläimet jäävät etäisiksi, vaikka syömämme ruuan alkuperä, raaka-aine, on kuitenkin yhä useammin peräisin eläimistä. Lihan ja muiden eläintuotteiden kulutus kasvaa, vaikka eläintuotannon haitalliset ympäristövaikutukset tunnetaan ja punaisen lihan runsaalla syömisellä on yhteys moniin yleisiin sairauksiimme. Eläintuotannon terveys- ja ympäristövaikutusten lisäksi kansalaisten on hyvä tuntee tuotannon vaikutukset eläinten hyvinvointiin. Osittain tätä puutetta korvasi vuoden 2012 Tieto Finlandia -palkinnon voittaneen toimittaja Elina Lappalaisen kirja ”Syötäväksi kasvatetut – miten ruokasi eli elämänsä”. Ansiokas kirja ei kuitenkaan yksin riitä. Luotettavaa eläinten hyvinvointitietoa tarvitaan lisää.

Eläinten hyvinvoinnin säädökset uudistuvat

Eläimet ovat tuntevia yksilöitä. Eläinten kyky tuntee on huomioitu myös EU:n perussopimuksessa, Lissabonin sopimuksessa. Sopimuksessa todetaan: ”Laatiessaan ja pannahsaan täytäntöön unionin maatalous-, kalastus- ja liikennepolitiikkaa, sisämarkkinoita sekä politiikkaa tutkimuksen, teknologisen kehittämisen ja avaruuden aloilla unioni ja jäsenvaltiot ottavat eläinten, jotka ovat tuntevia olentoja, hyvinvoinnin vaatimukset täysimääräisesti huomioon kunnioittaen samalla erityisesti uskonnollisiin rituaaleihin, kulttuuriperinteeseen ja alueelliseen perintöön liittyviä jäsenvaltioiden lakeja ja hallinnollisia määräyksiä sekä tapoja.” Parhailaan EU:ssa valmistellaan unionin yhteistä eläinten hyvinvoinnin lainsäädäntöä (Animal Welfare Law). Samalla Suomessa uudistetaan vuodelta 1996 peräisin olevaa eläinsuojelulakia. Kansallisen lain lähtökohdaksi on työryhmä ehdottanut eläinten hyvinvoinnin edistämistä.

Tietoa tarvitaan maaseudulla ja kaupungissa

Tuotantoeläinten sekä seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnat ovat esittäneet kirjeessään opetushallitukselle (30.11.2012), että eläinten hyvinvoinnin opetusta tulisi kouluissa lisätä ja opettajien tiedot saattaa ajan tasalle. Tämä ei tarkoita, että opettajat olisivat erityisen tietämättömiä eläinten hyvinvoinnista. Tiedon puute vaivaa yhteiskuntaa kaikilla tasoilla, oli kyse sitten kaupunkilaisista tai haja-asutusalueella asuvista ihmisistä. Maidontuottaja ei välttämättä tiedä munivien kanojen hoidosta ja kanan hyvinvoinnin vaatimuksista,

eikä kanalan pitäjä vastaavasti lypsylehmistä. Taajamien ihmisten eläinkokemukset muodostuvat lähinnä kissoista ja koirista sekä niistä luonnonvaraisista eläimistä, jotka viihtyvät ihmisen läheisyydessä. Lemmikkieläinten määrä kasvaa vuosi vuodelta, ja samoin lisääntyvät erilaiset lemmikkien hyvinvointiongelmien. Kaikenlaisien eläinten hyvinvointia koskevan tiedon tarve on ilmeinen ja riippumaton ihmisten iästä tai asuinpaikasta.

Eläinten hyvinvointi liittyy moneen opetettavaan asiakokonaisuuteen

Eläinten hyvinvoinnin opetuksen pitäisi pohjautua monipuolisesti tutkittuun tietoon. Tietoa eläinten hyvinvoinnista voidaan liittää moneen opetettavaan aineeseen. Käsiteltäessä eläinten tarpeita, joiden toteutuminen kuuluu niiden hyvinvoinnin edellytyksiin, on asiaa luontevaa opettaa alakoululaisille ympäristöopissa ja yläkoululaisille sekä lukiolaisille biologian yhteydessä. Kysymys siitä, miten koulun lounasruokailussa lautaselle päätyneet jauheliha on elänyt elämänsä, voidaan tuoda esiin kotitalouden opetuksen yhteydessä.

Eettisesti kestävä ruuantuotanto huomioi eläinten hyvinvoinnin

Kestävän kehityksen käsitteeseen kuuluu eettinen kestävyys, ja eettisesti kestävä ruuantuotanto ottaa huomioon eläinten hyvinvoinnin. Perustiedot eläimistä sekä eläintenpitotavoista auttavat lapsia muodostamaan oman mielipiteen eläinten käytöstä ja pohtimaan valintoja eettisesti.

Eläinten hyvinvoinnin opetus koetaan tärkeäksi EU:ssa

Tehokkainta eläinten hyvinvoinnin opetus on lapsille ja nuorille. Esi- ja alakouluikäisille lapsille tulisi heidän kehitysvaiheensa huomioon ottaen kertoa yleisimpien lemmikkieläinten kanssa toimimisesta, erilaisten eläinten käyttäytymisestä, sekä heidän syömänsä ruuan alkuperästä. Eläinten hyvinvoinnin opetus- ja koulutuskysymys koetaan tärkeäksi myös EU-tasolla, kuten todettiin Brysselissä syksyllä 2010 järjestetyssä ensimmäisessä kansainvälisessä eläinten hyvinvoinnin koulutuskonferenssissa (International Conference on Animal Welfare Education).

EHK tarjoaa asiantuntija-apua

Eläinten hyvinvointikeskus on valmis mahdollisuuksiensa mukaan auttamaan opetushallitusta ja sidosryhmiä esimerkiksi eläinten hyvinvointitiedon kokoamisessa opetuksen tarpeisiin, oppimateriaalien suunnittelussa ja opettajien täydennyskoulutuksessa. Olimme mukana Ruokatieto Yhdistyksen ja Kotitalousopettajien liiton Ruokavisa-hankkeessa tuottamalla hankkeeseen eläinten hyvinvointitietoa.

Olemme valmiita osallistumaan alan kehittämishankkeisiin ja tarjoamme apua eri asiantuntijoiden löytämisessä laajan verkostomme kautta. Toimimme maa- ja metsätalousministeriön asettamien eläinten hyvinvoinnin neuvottelukuntien sihteereinä, joten myös neuvottelukuntien asiantuntemus on käytettävissämme. Uskomme myös, että EHK:n uudet eläintietosivut osoitteessa elaintieto.fi palvelevat oppilaiden ja opettajien tiedonlähteenä ja opetuksen tukimateriaalina.

Ystävällisin terveisin,

Satu Raussi

Tiina Kauppinen

LIITE: Neuvottelukuntien kannanotto 30.11.2012

Eläinten hyvinvointikeskus EHK on Helsingin yliopiston, Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran ja maa- ja metsätalousministeriön yhteinen kansallinen eläinten hyvinvoinnin asiantuntijaverkosto. EHK:n kahdella työntekijällä, johtaja FT Satu Raussilla ja tiedottaja FT Tiina Kauppisella, on vankka kokemus eläinten hyvinvointitutkimuksesta. EHK:n jakama tieto eläinten hyvinvoinnista pohjautuu aina mahdollisuuksien mukaan tieteellisten tutkimusten tuloksiin. EHK:n tavoitteena on eläinten hyvinvoinnin turvaaminen ja parantaminen. Tavoitteeseen pyrimme levittämällä riippumatonta ja asiantuntevaa eläinten hyvinvointitietoa. Julkaisimme vuonna 2012 ensimmäisen Eläinten hyvinvointiraportin, joka on ladattavissa sivuiltamme. Maaliskuun alussa 2014 julkaisemme uudet, kansalaisille suunnatut sähköiset eläintietosivut www.elaintieto.fi – osoitteessa.